

Şûrayi devlet kanunu

(Resmî Ceride ile neşir ve ilâna : 7/XII/1341 - Sayı : 238)

No.
669

Birinci fasıl

Şûrayi devletin sureti teşekkülü

BİRİNCİ MADDE — Şûrayi devlet Başvekâlete merbut olup bir reism tahtı idaresinde dört daire reisi ile on altı azadan mürekkeptir.

İKİNCİ MADDE — Şûrayi devletin heyeti tahririyesi, aza sıfatını haiz bir başkâtibin idaresinde devair başmuavinleri ile muavin ve mülâzim ve mazbata ve sicil ve evrak kalemleri müdürleriyle kâtiblerinden tereküb eder.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Şûrayi devletin reisi ve devair rüesası ile azası ve başkâtibi maddei atiyede gösterilen evsaf ve şeraiti haiz zevattan bulunmak üzere Dahiliye ve Adliye vekillerinin huzurile Dahi iye ve Adliye encümenlerinden müştereken gösterilecek üç misli namzet meyanından Büyük Millet Meclisince intihab olunur.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Şûrayi devlet reisi ve daire reislerle azaları ve başkâtibi, lüzumu azilleri Büyük Millet Meclisinin ekseriyetince tasdik olunmadıkça, azlolunamazlar.

BEŞİNCİ MADDE — Şûrayi devlete reis ve aza ve başkâtib olacak zatlerin atideki evsafı haiz olmaları meşruttur:

Evvelâ : Kırk yaşını ikmal etmiş olmak,

Saniyen : Mekâtibi âliyeden mezun bulunmak,

Salisen : Müsteşarlıklarda, valilik ve mutasarrıflıklarda hüsnü hizmeti ve muvaffakiyeti görülmüş veyahud kanunen Mahkemei temyiz azalığına kesbi istihkak eylemiş zevattan veya evvelce vilâyatta lâakal üç sene memuriyette bulunmuş devairi merkeziye erkânından ve Şûrayi devlet başmuavinlerinden bulunmak veya bulunmuş olmak,

ALTINCI MADDE — Muavinlerin beşi başmuavin ve beşi birinci ve dokuzu ikinci olmak üzere iki sınıf ve mülâzimler beşi birinci ve dokuzu ikinci olmak üzere iki sınıf üzerine müretteptir. Muavinler kalem müdürleri Şûrayi devlet encümeninin intihabı ve reisin Başvekâlet vesatetile inhası ve Reiscümhurun tasdiki ile ve mülâzimler ile kalem kâtibleri encümenin intihabile Makamı riyasetçe tayin olunurlar. Başmuavinlikten azalığa itihab ve tayin olunacakların lâakal üç sene başmuavinlikte ve lâakal üç sene vilâyet memuriyetlerinde bulunmuş olmaları şarttır.

Birinci ve ikinci sınıf muavinlikler ile birinci sınıf mülâzimliklere bir derece madun sınıfta bulunanlar intihap ve tayin olunurlar. Bulunduğu sınıfta lâakal üç sene hizmet etmeyenler mafevk sınıfa terfi olunamazlar. İkinci sınıf mülâzimliklere mekâtibi âliye mezunları meyanından bilmüsabaka ehliyeti faik görülenler intihap olunurlar. Bunların seneleri otuzu müteaviz bulunmamak şarttır.

YEDİNCİ MADDE — Şûrayi devlet encümeni devair rüesasından reisin tensib edeceği bir aza ile başkâtipten teşekkül eder. Encümene devair rüesasının kıdemlisi

riyaset eder. Encümen altıncı maddede mezkûr vazifesinden maada dahilî nizamnamesine ve memurin ve müstahdemine ve saireye müteallik makamı riyasetten tevdi olunan inzibatî, idarî mevad hakkında mütaleasını beyan eyler.

SEKİZİNCİ MADDE — Şûrayi devlet heyetinin kadrosu berveçhi atidir :

Aded	Sınıf	Esami
1	0	Reis
4	0	Daire reisi
16	0	Aza
1	0	Başkâtib
5	0	Başmuavin
5	1	Muavin
9	2	Muavin
5	1	Mülâzim
9	2	Mülâzim
1	0	Mazbata kalemi müdürü
1	0	Sicil kalemi »
1	0	Evrak » »
8	1	Kâtib
10	2	»
12	3	»
10	0	Hademe

İkinci fasıl

Şûrayi devletin devairi

DOKUZUNCU MADDE — Şûrayi devlet tanzimat, mülkiye, Maliye ve Nafia, Deavi dairesi namı ile dört daireye münkasem ve bu daireler birer reis ile dörder azadan mürekkeptir.

Azanın devaire tefriki Şûra reisine aittir.

ONUNCU MADDE — Şûrayi devlet heyeti umumiyesi, reis ve devair reis ve azalar ile başkâtipten teşekkül eder.

ON BİRİNCİ MADDE — Deavi heyeti aleniyesi, reisin devair rüesasını ile badeliştir. Deavi dairesine memur olmayan rüesa ve aza meyanından intihab edeceği dört zatın, deavi dairesi heyetine iltihakile teşekkül eder. İşbu dört zat bir sene için intihap olunurlar. Tekrar intihapları caizdir. Heyeti aleniyeye, deavi dairesi reisi bulunmadığı zamanlarda heyet meyanında diğer devair rüesasından hazır olanlar var ise onların, yoksa deavi dairesi azasının en kıdemlisi riyaset eder.

ON İKİNCİ MADDE — İdarî davaların tahkikat ve muhakematında mütalea beyan eylemek üzere muavinlerden lüzümü kadarı müddeiumumilik vazifesinin ifasına Şûrayi devlet riyasetince muayyen müddetle memur edilirler. Müddetlerinin hitamında memuriyetlerinin temdidini caizdir.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Heyeti umumiyeye, reis bulunmadığı zaman hazır bulunan devair rüesasından en kıdemlisi riyaset eder. Her daireye kendi dairesi reisi ve bulunmadığı zaman o daire azasının en kıdemlisi riyaset eder.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Tanzimat, Mülkiye, Maliye ve Nafia, Deavi dairesi ile heyeti umumiyede, müretteb adedinin nisfından ziyadesi ve deavi heyeti

aleniyesinde lâakal yedi zat hazır olmadıkça müzakere ve muhakeme icra ve karar ita olunamaz. Deavi heyeti aleniyesinde mevcud aza adedi çift olduğu halde azadan en az kıdemli olan heyete iştirak etmez. Devair ile heyeti umumiye ve aleniye de karar ve hükümler, mevcud heyetin ittifakile ve ihtilâf vukuunda mutlak ekseriyetle ittihaz ve ita olunur. Deavi dairesinden maada dairelerde reyler müsavi olursa diğer dairelerden birinin en kıdemli azası davet olunarak onun iştirakile mesele halledilir. Heyeti umumiyede reyler müsavi olursa reisin bulunduğu taraf racih olur.

Üçüncü fasıl

Şûrayi devletin vezâifi

ON BEŞİNCİ MADDE — Şûrayi devlet :

- 1 - Hükûmet tarafından ihzar ve tevdi edilecek olan kanun lâyihaları hakkında beyanı mütalea ve bilûmum nizamname lâyihalarını tedkik eder,
- 2 - Kavanin ve nizamât icabınca mevdu hususatı rüyet eyler,
- 3 - Hükûmetçe havale olunan her nevi mesail hakkında beyanı mütalea eder,
- 4 - İdarî davaları rüyet ve fasleyler.

ON ALTINCI MADDE — Mülkiye dairesi dahiliye ve maarif işlerini tezekkür ve rüyet eder. Maliye ve nafia dairesi maliye ve nafia ve İktisad işlerini tezekkür ve rüyet ve tanzimat dairesi bilûmum nizamât lâyihalarını tedkik ve tanzim eder. Mülkiye, maliye ve nafia dairelerine aid olmayan idarî işleri dahi tezekkür eyler.

İşbu madde mucibince Şûrayi devlet idarî dairelerinden birine ait olupta bir kanun veya hususî bir nizam ile diğer bir idarî daireye tevdi edilmiş hususat o dairede rüyet edilir.

ON YEDİNCİ MADDE — İdarî dairelerde görülen işlerden Heyeti Umumiyede tedkiki iktiza eden hususat şunlardır:

- 1 - Kavanin ve nizamât lâyihaları,
- 2 - Maden imtiyazına ait mukavelename ve şartname lâyihaları,
- 3 - Nafia işleri imtiyazları ve bu imtiyazı mutazammın veya ona müteallik iharelere ait mukavelename ve şartname lâyihaları,
- 4 - Teşkilâtı esasiye kanununun elli ikinci maddesi mucibince tedvin olunacak nizamnamelere müteallik mukarreratı tefsiriye,
- 5 - Cemiyatın umumun menfaatlerine hadim olup olmadığına müteallik mukarrerat,
- 6 - Heyeti Umumiyede rüyeti kavanin ve nizamât icabından olan mevad,
- 7 - Şûrayi devlet reisinin veya ait olduğu vekâletin veya Şûrayi devlet dairelerinin sevkine lüzum gösterdikleri sair mesail.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Şûrayi devletçe tedkik ve tezekkür olunacak bütün idarî işler Başvekâletten havale olunur ve bu bapta tanzim edilecek mazbatalar Başvekâlete takdim edilir.

ON DOKUZUNCU MADDE — Mevaddı âtiye doğrudan doğruya sureti katıyede Şûrayi devlette tedkik ve rüyet olunur:

A - Rüyeti mehakimi adliyenin vazifesi haricinde bulunan mesail hakkındaki idarî muamelât ve mukarrerattan dolayı hukuku muhtel olanlar tarafından ikame olunan davalar,

B - Hidematı umumiyeden birini ifa maksadile aktedilen mukavelelerden do-

lâyı âkitler arasında tekevün eden ihtilâflar,

C - İdarî kararların tayini manası
D - İdarî mukarrerat ve muamelât hakkında salâhiyet ve şekil ve esas ve maksad cihetlerinden birile kanuna yahud nizama muhalefetinden dolayı ibtali,

İçin alâkadarlar canibinden ikame edilen idarî davalardan vekillerin, valilerin mukarrerat ve muamelâtı aleyhinde olanlar,

H - İdarî makamlar arasında vâzife ve salâhiyetten mütevellid ihtilâflar.

YIRMİNCİ MADDE — Mevaddı atıye Şûrayı devlette temyiz suretile nihâf ve katî olarak tedkik ve rüyet olunur:

A - Bir Meclisi idareden verilib mafevkı meclisi idarede ikinci derecede tedkik edilen kararlar,

B - Vilâyet meclisi idarelerinden verilen kararlar,

C - Meclisi idarelerden başka idarî mercilerden sadır olan kazaî kararlar,

D - İdarî meseleler hakkında hususî kanunlarla muayyen temyiz mercilerinden çıkan kazaî kararlar.

YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Deavi dairesi idarî davaların heyeti aleniyyede faslı lâzım gelenlerden maadasını rüyet eder.

YIRMİ İKİNCİ MADDE — Deavi heyeti aleniyesi atideki hususata müteallik deaviyi rüyet eder:

1 - İdarî makam ve heyetlerden sadır olan muamele ve kararlar hakkında salâhiyet ve şekil ve esas ve maksad cihetlerinden birile kanuna veyahud nizama muhalefetten dolayı alâkadarlar tarafından ikame olunacak ibtal davaları,

2 - İktisad ve nafia işleri imtiyazatı hakkındaki ihtilâfat,

3 - Maadin tasarruf ve ruhsat ve imtiyazatı hakkındaki ihtilâfat.

YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Kanunen muayyen mercii kazaisi bulunmayan idarî davalar bidayeten ve sureti katıyyede Şûrayı devlette rüyet olunur.

Dördüncü fasıl

İdarî davaların usulü muhakemesi

YIRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — İdarî davalar istida ile ikame olunur. İşbu istidalar Şûrayı devlet reisine verilir.

İstidada davanın esası ile müstenit olduğu delâilin hulâsası ve tarafeynin isim ve şöreti ve efrattan olan tarafın ikametgâhı derç ve beyan ve evrakı sübutiye var ise zikredilmekle beraber asılları veya istidanın verildiği daire veya makamca musaddak suretleri rabt ve istida ile merbutatının mukabil taraf adedince birer sureti dahi ita olunur. İstida ile davaya müteallik her nevi evrakın Şûrayı devlete gönderilmek üzere alâkadarların buldukları mahallerin en büyük mülkiye memurlarına itası caizdir.

YIRMİ BEŞİNCİ MADDE — Her nevi idarî muamele ve mukarreratın alâkadarlara usulen tefhim veya tebliginden ve vazifei idariyeyi ifa vesilesile vukubulan efal hakkında icraya ittıla tarihinden itibaren alâkadarların kazayı idarî tarikile mecalisi idare veya Şûrayı devlete ikamei dava müddeti kavanini mahsusa ile muayyen olmayan ahvalde atmış gündür.

Mecalisi idare ile kanunen hakkı kazayı haiz mercilerden kazayı idarî tarikile sadır olan mukarrerat aleyhinde Şûrayı devlete temyizen müracaat müddeti dahi

kezalik kavanini mahsusa ile muayyen olmayan ahvalde mukarreratı mezkûrenin tarihi tebliğinden itibaren altmış gündür.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Mehli temyizın inkızasile hakkı temyiz sakıt olur. Fakat tarafeynden biri müddeti zarfında temyiz eylediği halde onun davası fasıl ve rüyet olununcaya kadar diğer tarafın müddeti temyizi munkazi olsa bile temyiz etmeğe salâhiyeti vardır.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — İdarî davalardan dolayı doğrudan doğruya Şûrayı devlete müracaat olunduğu takdirde işbu kanunda gösterilen mühletlere, tarafeynin bulunduğu mahallin buud ve mesafesine göre usulü muhakemei hukukiye kanunu mucibince zam icra olunur.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Yirmi dördüncü madde mucibince müddei tarafından ita olunan evrak suretleri evvel emirde mukabil tarafa tebliğ edilir. Müddeialehy on beş gün zarfında müdafaanamesile evrakı sübutiyesini ve bunların tebliği üzerine müddei dahi kezalik on beş gün zarfında cevapnamesile evrakı sübutiyesini verir. Cevapname ve teferruatı dahi müddeialehye tebliğ edilerek o dahi on beş gün zarfında ikinci bir müdafaaname ita eder. Bundan fazla tebligatı tahririye icra olunmaz. Bu müddetler Deavi dairesince ledelhace temdit olunabilir.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Heyeti aleniyyede rüyet olunacak hususattan dolayı kablelmuhakeme müddeiye ve müdafaaları tahriren beyan edilmiş olan müddeialehye yevmi muhakeme bir ihbarname ile bildirilir.

OTUZUNCU MADDE — Müddeialehy bir şahsın dahili dava edilmelerini talep eylediği halde usulü muhakemei hukukiye kanunu ahkâmı tatbik olunur.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Derdesti rüyet bulunan davaya şahsı salis tarafından müdahale davası ikame edilebilir. Heyet tarafından tayin olunacak kısa bir müddet zarfında cevap verilmek üzere dahili dava istidası alâkadarana tebliğ olunur. Müdahale davası tedkikatı hitam bulan davanın hükmünü tehir etmez.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Heyeti aleniyyede rüyet olunacak idarî davalar evvel emirde Deavi dairesince tedkik ve tahkik olunarak neticesini havi tanzim olunan rapor, evrakile beraber heyeti aleniyyeye tevdi olunur. Deavi dairesinde rüyet olunacak hususat, heyetçe lüzum görüldüğü takdirde, azasından iki zat ve bir muavinden mürekkep bir komisyonda tedkik ve tahkik ettirilir.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Gerek Deavi dairesinde gerek heyeti aleniyyede muhakemat esasen tahriridir. Deavi dairesince lüzum görüldüğü halde tarafeynden izahatı şifahiye alınabilir. Heyeti aleniyyede tarafeynin ifadatı şifahiyyede bulunmağa hakları vardır. Fakat ifadatı şifahiyyeleri ifadatı tahririyelerini izaha munhasır olur.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Deavi dairesinde ve heyeti aleniyyede deavinin rüyeti sırasında yeniden ibraz ve dermeyan olunan evrak ve ifadatı tahririye evvelce irae ve serdine inkân ve mahal olmadığına veya ademi ityani bir özrü sahihten neşet ettiğine kanaat hâsıl olursa kabul olunup tarafı diğere tebliğ edilir. Tarafı diğer dahi heyetçe tayin edilecek mehil zarfında cevapname ita edebilir. Bunun üzerine ya doğrudan doğruya meseleye karar verilir, yahut keyfiyet tedkik ve tahkika havale olunur.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — İsbatı müddea zımında ibraz olunan evrak veya

mühür ve imza diğer taraftan kabul olunmaz veya inkâr olunur veya sahteliği iddia edilirse usulü muhakemei hukukiye kanunu ahkâmı tatbik olunur.

OTUZ ALTINCI MADDE — Esnayı muhakematta keşif ve muayeneye lüzum görüldüğü halde usulü muhakemei hukukiye kanunu mucibince muamele olunur. Keşif ve muayeneye dair verilen kararlarile neticei keşif ve muayeneyi havi tanzim kılınan raporların müddeiye ve müdafaatı tahririyede bulunmuş olan müddei-aleyhe tebliği lâzımdır.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Usulü muhakemei hukukiye kanununun altmış ikinci maddesinde muayyen esbaba binaen Deavi daire ve heyeti aleniye azasile keşif ve muayeneye memur olacak ehli hibre ve vukuf reddolunabilir.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Deavi dairesile heyeti aleniyede müdafaai tahririyede bulunmuş olanlar hakkında verilen hükümler, şifahen ifade ve müdafaada bulunmuş olsunlar olmasınlar, vicahidir. Müdafaai tahririyede bulunmamış olanlar hakkında verilen hükümler gıyabidir.

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Hükümler tarafeyne usulü muhakemei hukukiye kanunu dairesinde tebliğ olunur.

KIRKINCI MADDE — Gıyabî hükümler kabili itirazdır. İtiraz müddeti hükümü gıyabının tarihi tebliğinden itibaren otuz gündür.

KIRK BİRİNCİ MADDE — Davayı hâdise ayrıca istida ile ikame olunur. Heyet tarafından tayin olunacak kısa bir müddet zarfında cevap verilmek üzere istida alâkadarana tebliğ edilir. Davayı hâdiseye davayı asliye ile beraber hükmolunur. Ancak davayı hâdise müstacelen bir karar ittihazını icap eylediği halde davayı hâdise davayı asliyeden evvel faslolunur.

KIRK İKİNCİ MADDE — İdarî davalar hakkında lâhik olan hükümler aleyhinde usulü muhakemei hukukiye kanununa tevfikân itirazlıgayır davaları ikame olunabilir. Vicahen ita edilen veya gıyaben lâhik olupta itirazı alelhüküm müddeti mürur etmiş olan hükümler hakkında esbabı atiyeden dolayı bir defaya mahsus olarak iadei muhakeme talep olunabilir :

Evvelen : Bir idarî dava hakkında hüküm verildikten sonra tarafeynin zat ve sıfatları tebeddül ve tagayyür etmediği ve iddiaları eski davalardan ibaret bulunduğu velhâsil hükmü sabıka mugayir müceddeden bir karar suduruna kanunen sebep olabilecek bir madde zuhur etmediği halde onun hilâfına hüküm ve karar verilmesi,

Saniyen : Davanın esnayı rüyetinde hasım tarafından zuhur etmiş ve hüküm ve karara tesiri olmuş bir hilenin vuku bulması,

Salisen : Hüküm ve karara esas ittihaz edilmiş olan evrak ve senedatın badelhüküm sahte olduğu ikrar veya ispat edilmiş olması,

Rabian : Hükme medar olup hasım tarafından ketmolunmuş veya ettirilmiş bazı evrak ve senedatın badelhüküm ibraz olunması,

Hamisen : Deavi dairesile heyeti aleniyenin sureti teşekkülü ve usulü tedkik ve muhakemesi ve nısbı müzakeresi hakkında işbu kanunun on birinci, on dördüncü, yirmi dokuzuncu, otuzuncu, otuz birinci, otuz üçüncü, otuz beşinci maddelerinde muharrer ahkâma riayet edilmemesi.

İadei muhakeme müddeti otuz gündür. Bu müddet hasmın hilesinin ve evrak ve senedatın sahteliğinin tahakkuk eylediği evrakı mektumenin ele geçirildiği gündün esbabı saire için hüküm vecahî ise tarihi tebliğinden, gıyabî ise itirazı alelhüküm müddetinin hitamından itibaren cereyan eder.

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Esnayi muhakemede veya badehüküm efrattan olan tarafın vefatı veyahut zat ve sıfatça tebeddülü halinde usulî muhakemei hukukiye kanunu ahkâmı tatbik olunur.

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — İdarî davalar hakkında lâhik olan hükmün esbabı mucibeyi muhtevi bulunması lâzımdır.

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Şûrayi devletçe temyizen tekkik olunacak mukarreratta esbabı nakziye :

Evvelen : İşe vazife ve salâhiyet haricinde bakılmış olmak,

Saniyen : Kanun ve nizama muhalif karar verilmiş bulunmak,

Salisen : Usulü mevzuaya riayet edilmemiş olmaktan ibarettir.

KIRK ALTINCI MADDE — Şûrayi devlete dava ikame olunması ve Şûrayi devletin hükümlerine karşı turuku muayyenei kanuniyeye müracat edilmesi icrayı tehir etmez. Ancak Deavi dairesince yahut heyeti aleniyece tehiri icraya karar verilebilir. Fakat kavanini mahsusanın tehir ve ademi tehiri icraya müteallik ahkâmı mahfuzdur.

KIRK YEDİNCİ MADDE — Deavi heyeti aleniyesinde sükûn ve inzibatı muhtil ahval ve harekât vukuunda usulü muhakemei hukukiye kanununun otuz sekizinci ve otuz dokuzuncu ve kırkıncı maddeleri mucibince muamele olunur.

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — İdarî davalar hakkında Şûrayi devletten sadır olan hükümler hiç bir makamın tasdikına muhtaç olmaksızın lâzımülfaz olup icra dairelerince alelûsul tenfiz olunur.

KIRK DOKUZUNCU MADDE — İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir.

ELLİNCİ MADDE — İşbu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti Reisi memurdur.

23 teşrinisani 1341 ve 6 cemaziyelevvel 1344

Cumhuriyet Riyasetine tebliği	:	26 - I - 1341 tarih ve 1/27 numaralı tezkere ile
Berayi neşir ve ilân kanununun Başvekâlete tebliğ edildiğini müsr Cumhuriyet Riyasetinden mevрут tezkerenin tarih ve numarası	:	29 - XI - 1341 ve 6/586
Muzakeratı ihtiva eden zabıt ceridelerinin cilt ve sayfası	:	Cilt Sayfa
	:	1 293
	:	11 4,32:36
	:	14 38,89
	:	16 95:109,148,151:160,200,207,209,225-230

İşbu kanunun alâkadar olduğu diğer kanunların numaraları :